

Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser

Uttalelse 2026

Ragnar Torvik

Utvalgsleder

Frokostseminar 11. februar 2026

Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser

- Skal gi en årlig uttalelse om sine vurderinger av langsiktig bærekraft i statsfinansene og om finanspolitikken er forenelig med slike hensyn
- Medlemmer i arbeidet med uttalelsen:
 - Professor Ragnar Torvik, NTNU (leder)
 - Forskningsleder Thomas von Brasch, Statistisk sentralbyrå
 - Avdelningschef Erika Färnstrand Damsgaard, Riksgälden
 - Professor Ola Kvaløy, Universitetet i Stavanger
 - Professor Gisle J. Natvik, Handelshøyskolen BI
 - Forskningsdirektør Linda Nøstbakken, Statistisk sentralbyrå
 - Førsteamanuensis Ragnhild C. Schreiner, Universitetet i Oslo

Budsjettene må være i tråd med langsiktige utfordringer og bærekraft i statsfinansene

- Inndekning i budsjettavtalen med engangsinntekter og tilbakeføring av tapsavsetninger strider mot god budsjettpraksis

Budsjettene må være i tråd med langsiktige utfordringer og bærekraft i statsfinansene

- Inndekning i budsjettavtalen med engangsinntekter og tilbakeføring av tapsavsetninger strider mot god budsjettpraksis
- «Handlingsrommet» slik det beskrives i budsjettet er penger man har til disposisjon dersom man *ikke* handler

Budsjettene må være i tråd med langsiktige utfordringer og bærekraft i statsfinansene

- Inndekning i budsjettavtalen med engangsinntekter og tilbakeføring av tapsavsetninger strider mot god budsjettpraksis
- «Handlingsrommet» slik det beskrives i budsjettet er penger man har til disposisjon dersom man *ikke* handler
- Rask økning i forsvarsutgiftene øker faren for svak kostnadskontroll og lite målrettet pengebruk

«Handlingsrommet» kan mangedobles

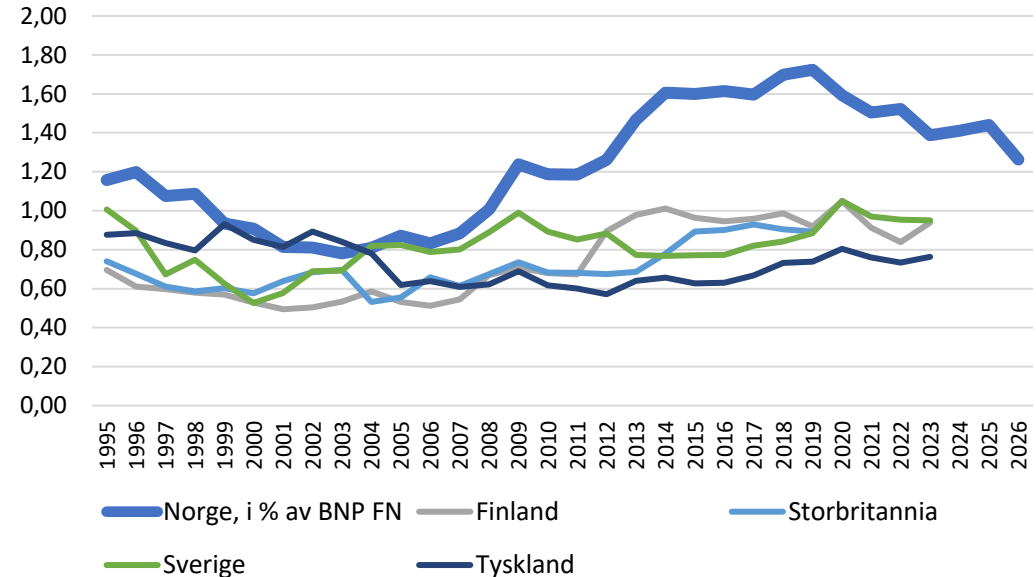
- Utvalgets påpeker utgiftskutt på over 40 mrd. kroner per år
- Særordninger i skattesystemet på minst 50 mrd. kroner bør fjernes. Provenyet bør brukes til å kutte vridende skatter

Eksempler på kutt utvalget anbefaler. Mrd. kroner

Strømstønadordninger	11,5
CO2-kompensasjonsordningen	7,3
Batterisatsing	0,2
Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2,4
Redusert kompensasjonsgrad sykepenges	7,5
Ulønnssomme prosjekter samferdsel	13,5
Sum av ovennevnte tiltak	42,4

Høye samferdselsinvesteringer og stadig dårligere samfunnsøkonomisk nytte

Investeringer i transportinfrastruktur
i prosent av BNP. 1995–2026

Anslag på nytte og kostnader i de norske
nasjonale transportplanene

Planperiode	Netto nytte / kostnad
NTP 2002–2011	0,28
NTP 2006–2015	0,05
NTP 2010–2019	−0,32
NTP 2014–2023	−0,01
NTP 2018–2029	−0,18
NTP 2022–2033 ¹	−0,20
NTP 2025–2036 ²	−0,37

1) NTP 2022-2033 omfatter kun investeringene i første 6-årsperiode.
2) Nye Veier AS er først inkludert i den siste NTP-en.

Ikke sett i gang ulønnsomme prosjekter

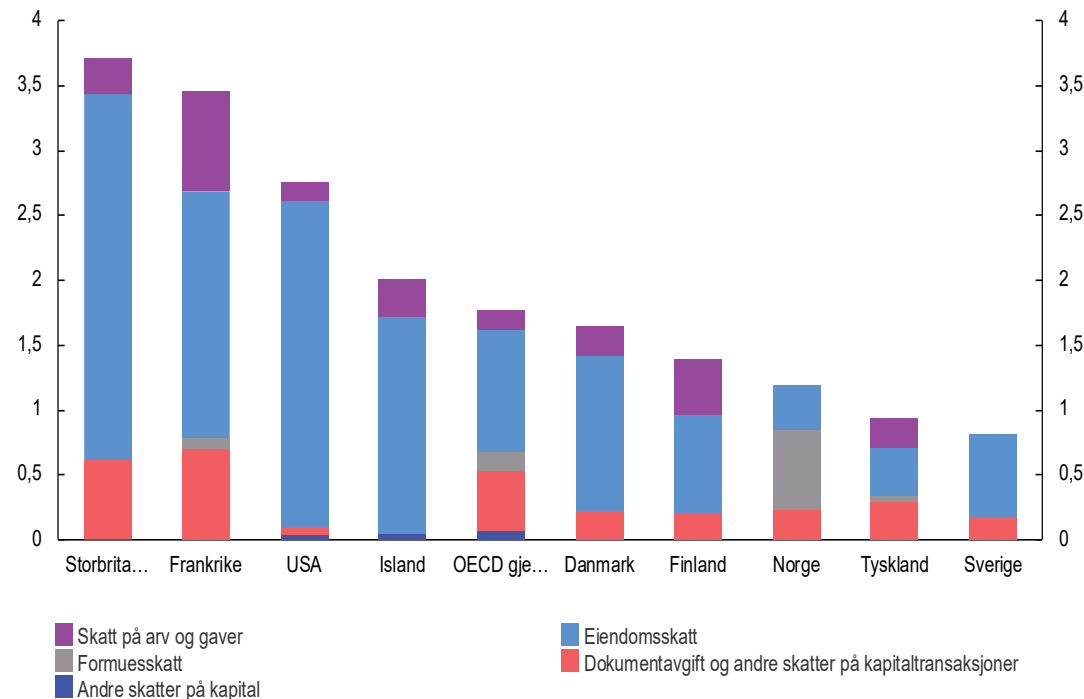
- 80 pst. av prosjektporteføljen i NTP er samfunnsøkonomisk ulønnsom
- 30 pst. kutt i investeringene bringer oss på nivå med andre land
- Omprioriter mer til vedlikehold når det gir høyere avkastning enn nyinvesteringer
- Et nytt system for veipricing, der også elbilene må betale for de kostnadene de påfører samfunnet
 - Mye mer lønnsomt enn investeringsprosjektene i NTP

Skattesystemet må utformes helhetlig

- Positivt at det er nedsatt en skattekommissjon
 - For å stå seg over tid, bør et forlik baseres på faglige prinsipper
- En naturlig del av et forlik vil være lavere skatt på arbeid
 - Det er positivt at det nå settes i gang et forsøk med arbeidsfradrag
- Selskapsskatten bør holdes lav
- Stabilitet i skatt på utbytte er viktig
- Reduserte satser og fritak i merverdiavgiften bør avvikles
- Grunnrente er et særlig egnet skattegrunnlag

Skattene på kapitalbeholdning må ses i sammenheng

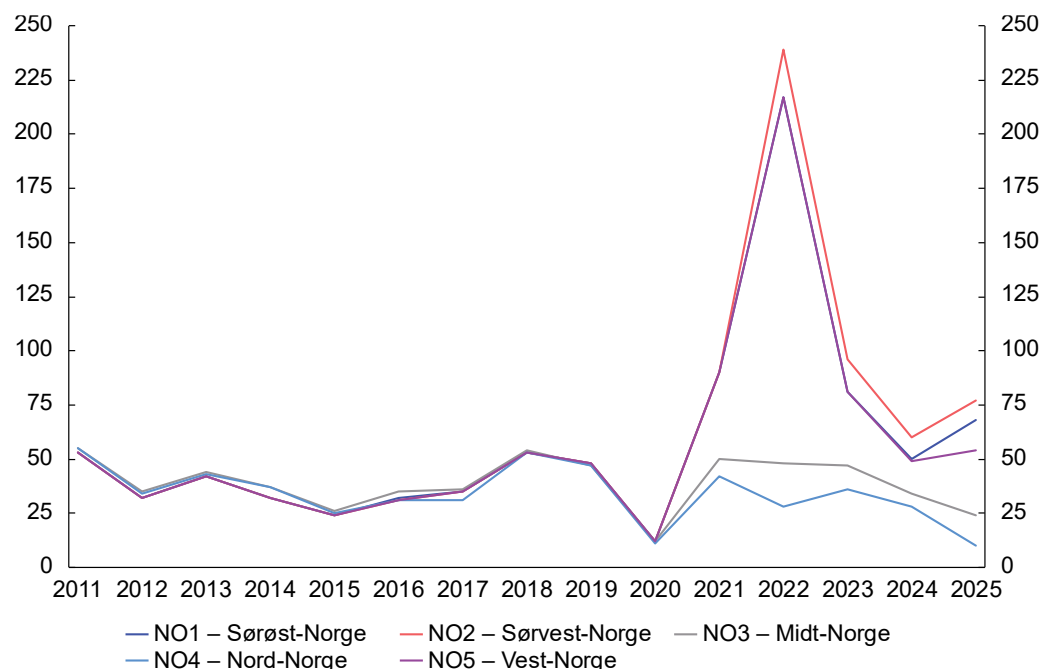
Skatt på kapitalbeholdning. Prosent av BNP. 2023

- Uavhengig av nivå på formueskatten, bør all formue verdsettes likt
- Fordelingshensyn kan ivaretas gjennom bunnfradrag og progressiv formueskattesats
- Særordningene for bolig bør gradvis reduseres, og på sikt fjernes

Kraftmarkedet fungerer, men...

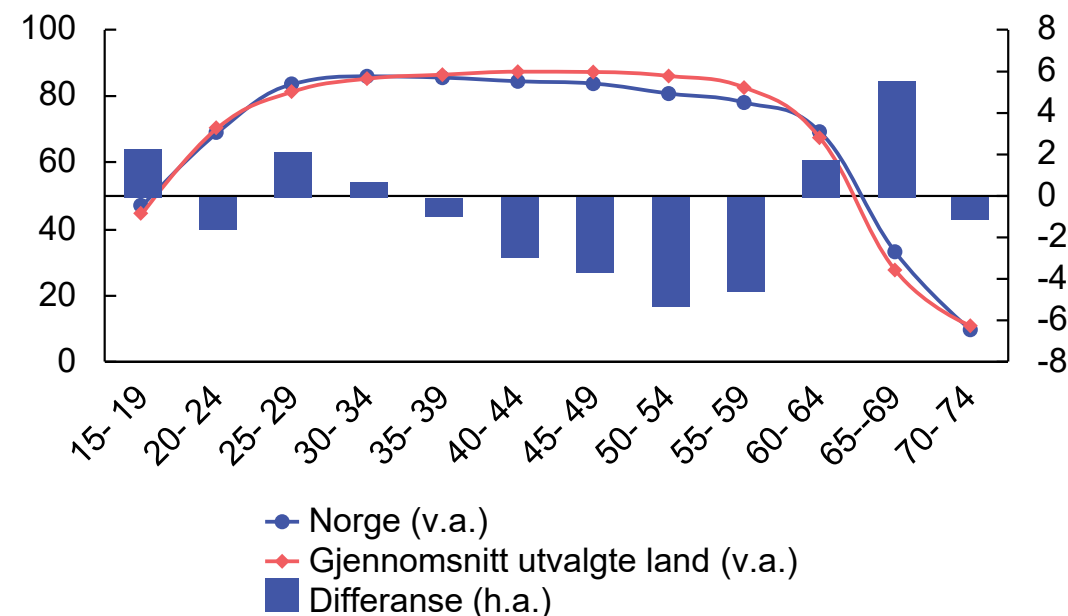
Strømpriser. 2025-øre per kWh

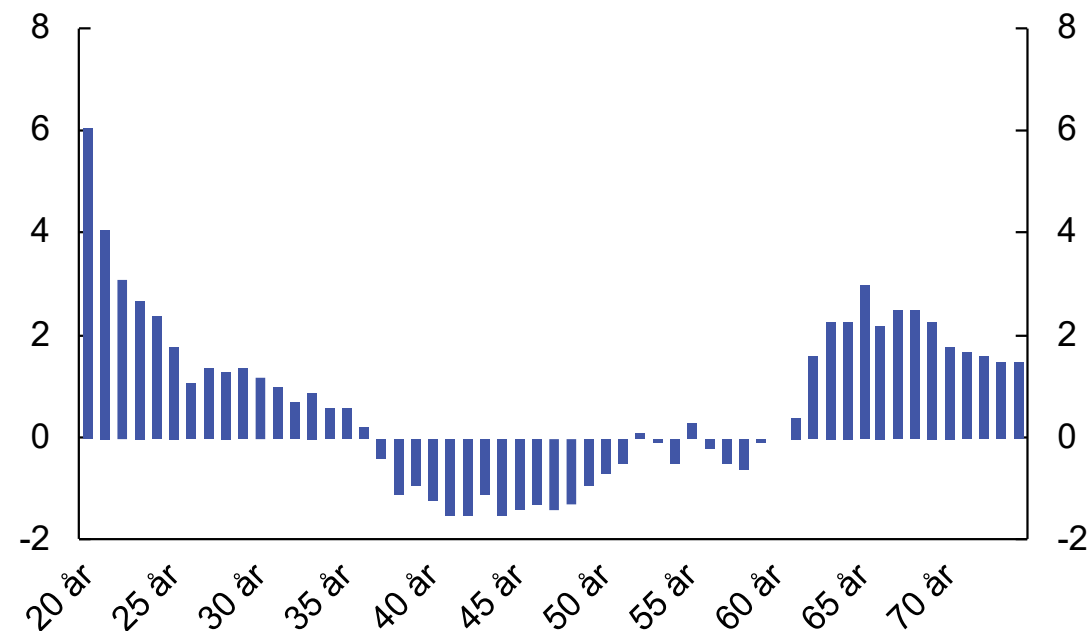
- Strømstønad og norgespris virker uheldig på kraftmarkedet:
 - svekker prissignalene
 - øker forbruk og markedspriser
 - gjør enøk-tiltak mindre lønnsomme
- Strømstøtten bør frikobles fra husholdningenes kraftforbruk
- Det er positivt at det ikke er innført strømstøtte til næringslivet

Mange faller ut av arbeidslivet

Syssestetingsandel etter 5-årige aldersgrupper
Gjennomsnitt 2022-2024. Differanse i prosentpoeng

Syssestetingsandel etter alder. 20-74 år. Endring i prosentenheter fra 4. kvartal 2019 til 4. kvartal 2024

* Uvektet gjennomsnitt av Sverige, Danmark, Finland, Island, Nederland, Tyskland og Sveits

Insentiver virker

- Arbeidstaker og arbeidsgiver bør få sterkere økonomiske insentiver til å redusere sykefravær
- Positivt å trappe opp arbeidsmarkedstiltak
- Positivt med flere tiltak og forsøk for unge
- Positivt at flere eldre jobber
 - Det bør ikke innføres nye elementer i pensjonssystemet som motvirker insentivene til å stå lenger i arbeid
 - Seniorgoder bør justeres med levealder på samme måte som aldersgrensene i pensjonssystemet